CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Wiedza o społeczeństwie**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	MWOP-R0-100, MWOP-R0-200.
Termin egzaminu:	9 czerwca 2025 r.
Data publikacji dokumentu:	27 czerwca 2025 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania określone w podstawie programowej[1]	
Wymaganie ogólne	**Wymagania szczegółowe**
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej […]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 4) Zdający […] znajduje w Internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej […]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 4) Zdający […] znajduje w Internecie komunikaty z badań opinii publicznej oraz odczytuje i interpretuje proste wyniki takich badań.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

[1] **Załącznik nr 3** do rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2024, poz. 1019).

Przykładowa odpowiedź
W przypadku realizowanego modelu rodziny w latach 2013–2020 deklaracja o modelu partnerskim wzrosła (o 10 punktów procentowych), natomiast spadły deklaracje dotyczące innych modeli rodziny (w przedziale 2–4 punkty procentowe).

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZP) 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego […]. (SP) 1) Zdający wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania […] społeczności lokalnej i regionalnej […]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów […] popularnonaukowych […].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 3) Zdający charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych […]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 6) Zdający rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej […].

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
W przedstawionej kategorii dzięki styczności przestrzennej możliwe są stałe kontakty osobiste, co jest cechą wyróżniającą społeczność lokalną.

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego […]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów […] popularnonaukowych […].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 3) Zdający charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych […]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 3) Zdający przedstawia funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej kościoły i inne związki wyznaniowe.

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Argument –
Typ 1.: Parafianie zamieszkują określone terytorium (parafię), co umożliwia stałe, osobiste kontakty.
Typ 2.: Parafia jest instytucją społeczną, która umożliwia podejmowanie zbiorowych działań jej mieszkańców.

Kontrargument –
Typ 1.: Parafia nie obejmuje wszystkich mieszkańców danego terytorium, np. osób niewierzących lub innego wyznania, którzy są jednak częścią tej społeczności lokalnej.
Typ 2.: Członkami parafii mogą pozostawać również osoby, które nie mieszkają już na danym terenie.

Zadanie 3.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem […] wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 2) Zdający wyjaśnia, czym jest postawa oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający […] analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu.

Zasady oceniania
1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
A.

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem […] wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 1) Zdający wyjaśnia, czym jest postawa oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw. (ZR) II. Różnorodność kulturowa. 3) Zdający porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców […]. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Tak.
Uzasadnienie – Skłonienie jednostki do zachowania zgodnego z oczekiwaniami grupy jest prostsze w grupie małej i pierwotnej, a niewątpliwie taką grupą jest rodzina.

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje […] działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie lokalnym, państwowym […].	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 2) Zdający wyjaśnia – z wykorzystaniem wyników badań społecznych – jak powstaje i jakie znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny […]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 2) Zdający przygotowuje materiał […] na temat działań indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

– Kapitał towarzysko-sąsiedzki oznacza umiejętność tworzenia silnych relacji społecznych z sąsiadami, a takie sieci społeczne funkcjonują między rodziną a instytucjami państwa mogą być spożytkowane dla wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego.
– Kapitał stowarzyszeniowy oznacza umiejętność tworzenia organizacji pozarządowych i/lub aktywnego funkcjonowania w nich, co jest typowym elementem społeczeństwa obywatelskiego.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia […] procesy społeczne […] we współczesnym świecie. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów […] z zakresu nauk społecznych.	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 5) Zdający [wyjaśnia] związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych. (ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego […].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia […] procesy społeczne […] we współczesnym świecie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne […] oraz szuka ich rozwiązań […].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 5) Zdający [wyjaśnia] związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych. 6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa różne możliwości jego rozwiązania. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 6) Zdający […] rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji […]. (ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – Bezrobocie ma szereg konsekwencji, a jedną z nich może być ubóstwo, co prowadzi do wykluczenia społecznego (tzw. wykluczenie materialne).

Kontrargument –
Typ 1.: Bezrobocie frykcyjne ma charakter typowy dla gospodarki rynkowej i nie wywołuje konsekwencji w postaci wykluczenia.
Typ 2.: Podeszły wiek, niepełnosprawność czy samotność nie oznaczają statusu bezrobotnego, a są czynnikami składającymi się na wykluczenie społeczne (tzw. wykluczenie fizyczne).
Typ 3.: Konflikty z prawem, poczucie dyskryminacji, uzależnienie od alkoholu lub narkotyków nie oznaczają statusu bezrobotnego, a są czynnikami składającymi się na wykluczenie społeczne (tzw. wykluczenie normatywne).
Typ 4.: Mieszkanie na wsi i niskie wykształcenie nie oznaczają statusu bezrobotnego, a są czynnikami składającymi się na wykluczenie społeczne (tzw. wykluczenie strukturalne).

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 3) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej […]. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Tak.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Fotografia przedstawia synagogę, o czym świadczy umieszczona wysoko nad wejściem Gwiazda Dawida – symbol judaizmu (religii charakterystycznej dla mniejszości żydowskiej). W tekście znajdują się informacje charakterystyczne dla tej mniejszości, m.in. statut kaliski (dotyczący praw tylko tej mniejszości).
Typ 2.: Fotografia przedstawia synagogę Nożyków – jedyny zachowany żydowski obiekt sakralny w Warszawie. W tekście znajdują się informacje charakterystyczne dla tej mniejszości, m.in. eksterminacja w czasie II wojny światowej (wymierzona w cały naród, dotyczyła również Romów, ale w tytule tekstu wskazano, że chodzi o mniejszość narodową, a nie – o etniczną).

Zadanie 6.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych […] w Rzeczypospolitej Polskiej. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. 5) Zdający uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe […].

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
1. P
2. F

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne […] zachowania społeczno-polityczne […]. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych […]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 5) Zdający analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w […] wybranym państwie. (ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 13) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne […]. 14) Zdający […].podaje cele i zadania wybranej kampanii społecznej […]. (ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 12) Zdający rozpoznaje przejawy [działania] państwa autorytarnego i totalitarnego […]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 7) Zdający […] przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
– Tekst dotyczy represji władz białoruskich wobec mniejszości polskiej, a akcja „Solidarni z Białorusią” związana jest z prześladowaniami opozycji i protestujących po wyborach prezydenckich w 2020 r.
– Wydarzenia z września 2020 r. przedstawione na zdjęciu są reakcją na represje po wyborach prezydenckich w sierpniu 2020 r., a w tekście wskazano, że prześladowania mniejszości miały miejsce już wcześniej, a nasiliły się od marca 2021 r.

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia […] procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie; 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych […].	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 7) Zdający przedstawia i porównuje różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja / asymilacja, integracja, wielokulturowość) w państwach Europy. (ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 4) Zdający przedstawia zasady nabywania obywatelstwa oraz procedury jego uzyskiwania w Rzeczypospolitej Polskiej […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F

Zadanie 7.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 2) Zdający przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI w.; 18) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska […]. (ZR) XIV. Integracja europejska. 8) Zdający charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej […].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych […].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 7) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne […]. (SP) X. Środki masowego przekazu. 2) Zdający […] odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wskazanie dwóch zdań.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1; 2.

Zadanie 8.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych […].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 10) Zdający przedstawia działania państwa w zakresie polityki kulturalnej […]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 7) Zdający krytycznie analizuje przekazy medialne […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Zwiększenie liczby odtworzeń polskich utworów zwiększy przychody ich twórców z tytułu tantiem.
Typ 2.: Zwiększenie udziału polskich utworów na antenie może przełożyć się na wypromowanie nowych wykonawców.
Typ 3.: Zwiększenie udziału polskich utworów w ofercie może wpłynąć na zwiększenie sprzedaży płyt w sklepach.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […].	(ZR) X. Kontrola władzy. 4) Zdający wyjaśnia funkcje opozycji politycznej w systemie politycznym […]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 4) Zdający wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej […]. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej […].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie zależności.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Zaufanie do instytucji wymienionych w tabeli jest uzależnione od opcji politycznej, która w momencie przeprowadzenia badania była przez respondentów z daną instytucją utożsamiana – wywodzący się z PiS rząd i Prezydent RP oraz Sejm RP i Senat RP, w których większość miało PiS, największym zaufaniem cieszyły się wśród zwolenników tej partii, a najmniejszym – wśród elektoratu opozycyjnej PO.

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne […]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów […] oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 8) Zdający analizuje – z wykorzystaniem wyników badań […] – postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych […]. (ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej […]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający […] analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – poziom poparcia społecznego władzy prezydenckiej.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
W tekście mowa o tym, że najlepszą według Polaków władzą jest władza jednoosobowa, a badania potwierdzają, że niezależnie od opcji politycznej Polacy większym zaufaniem obdarzają organ jednoosobowy niż organy kolegialne.

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową […]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski.	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 8) Zdający analizuje argumenty na rzecz większościowego, proporcjonalnego i mieszanego systemu wyborczego […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
system mieszany

Zadanie 10.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową […]. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski.	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 9) Zdający porównuje typy systemów wyborczych […]; porównuje systemy wyborcze obowiązujące w wyborach w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak są przeprowadzane powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową.

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne wyjaśnienie trzech różnic.
1 pkt – poprawne wyjaśnienie dwóch różnic.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Różnica występująca wyłącznie w wyborach izb pierwszych – W Polsce system jest proporcjonalny, są tylko okręgi wielomandatowe, a zatem nie ma elementu wyborów większościowych w JOW-ach.
Różnica występująca wyłącznie w wyborach izb drugich – W Polsce system jest w pełni większościowy, wybór następuje tylko w JOW-ach, a zatem nie ma elementu wyborów proporcjonalnych w wielomandatowych okręgach.
Różnica w wyborach obu izb – W Polsce nie ma oddzielnych mandatów przeznaczonych na zagranicę, ponieważ dolicza się głosy z niej płynące do okręgu wyborczego m.st. Warszawy lub okręgu z warszawskim Śródmieściem.

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający […] charakteryzuje zasady i formy demokracji […]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej […]. (SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia zasadę przedstawicielstwa (demokracji pośredniej) […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
republika – demokracja przedstawicielska / demokracja pośrednia
czysta demokracja – demokracja bezpośrednia

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową […]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak są przeprowadzane powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej [przedstawia] ordynację proporcjonalną.

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Zasada proporcjonalności odnosi się do rodzaju ordynacji wyborczej (sposobu ustalania podziału mandatów), natomiast w tekście autor rozważa ogólną liczbę reprezentantów obywateli w organie władzy w stosunku do liczby ludności.

Zadanie 12.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – […] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) […]. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – […] semiprezydencki / parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej) […]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy / rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) […].

Zasady oceniania
2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw państw i odpowiadających im numerów.
1 pkt – podanie trzech poprawnych nazw państw ALBO podanie dwóch poprawnych nazw państw i odpowiadających im numerów.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
A. Szwajcaria / Konfederacja Szwajcarska – 5.
B. Niemcy / RFN / Republika Federalna Niemiec – 3
C. Francja / Republika Francuska – 6

Zadanie 12.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający […] charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegialna) głowy państwa we współczesnych republikach […]. 2) Zdający przedstawia, odwołując się do współczesnych przykładów, typologie współczesnych monarchii […]. 9) Zdający przedstawia ustroje terytorialno-prawne we współczesnych państwach demokratycznych – wyjaśnia podział na państwa unitarne i złożone […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne uzasadnienie w trzech kryteriach.
1 pkt – poprawne uzasadnienie w dwóch kryteriach.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Republikańska forma rządu / rządów – Na mapie mamy zaznaczone dwie monarchie: Wielką Brytanię oraz Belgię.
Ustrój terytorialno-prawny państwa złożonego – Na mapie mamy zaznaczone jedno państwo unitarne – Francję.
Jednoosobowa głowa państwa – Na mapie mamy zaznaczone jedno państwo z kolegialną głową państwa – Szwajcarię.

Zadanie 13.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – […] superprezydencki (na przykładzie Federacji Rosyjskiej) […]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający […] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu […]. 6) Zdający […] przedstawia procedury […] odwoływania Rady Ministrów, używając określeń: […] konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający […] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie dwóch poprawnych argumentów uzasadnienia.
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego argumentu uzasadnienia ALBO sformułowanie dwóch poprawnych argumentów uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Tak.
Uzasadnienie –
Typ 1.: Prezydent Federacji Rosyjskiej może z własnej inicjatywy zdymisjonować Radę Ministrów a Prezydent RP takiego uprawnienia nie ma – kontrolę polityczną nad rządem w Polsce sprawuje wyłącznie Sejm RP.
Typ 2.: Prezydent Federacji Rosyjskiej ma prawo nie zgodzić się z decyzją Dumy Państwowej dotyczącą udzielenia Radzie Ministrów wotum nieufności, a Prezydent Rzeczypospolitej takiego uprawnienia nie ma – musi przyjąć dymisję rządu w takim przypadku.
Typ 3.: W przypadku gdy Duma Państwowa w ciągu trzech miesięcy powtórnie wyrazi wotum nieufności Rządowi Federacji Rosyjskiej, Prezydent Federacji Rosyjskiej może rozwiązać Dumę Państwową, a Prezydent Rzeczypospolitej z tego powodu nie może skrócić kadencji Sejmu RP.

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – […] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) […]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – […] superprezydencki (na przykładzie Federacji Rosyjskiej) […]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający […] przedstawia […] konstruktywne wotum nieufności […]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający […] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – Instytucja konstruktywnego wotum nieufności oznacza, że we wniosku o dymisję rządu powinna być wskazana osoba, której wnioskodawcy chcą powierzyć urząd nowego premiera. W przytoczonych przepisach prawnych (jak również w ustroju FR) takie rozwiązanie nie występuje.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jakie są w Rzeczypospolitej Polskiej źródła dochodów samorządu terytorialnego (dochody własne, dotacje, subwencje) i kierunki ich wydatków. 4) Zdający […] analizuje informacje na temat dochodów i wydatków […] gminy. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 7) Zdający przedstawia zakres działania [gminy] w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. F

Zadanie 14.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia organy […] wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy […] w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje przykładowe kompetencje tych organów […]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy […] wykonawcze w gminie […]; podaje uprawnienia tych organów.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Typ 1.: Organem wykonawczym w gminie wiejskiej jest wójt.
Typ 2.: Już prawie ćwierć wieku temu zdecydowano się w Polsce na (wybierany w wyborach powszechnych) jednoosobowy organ wykonawczy na poziomie gminy.

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZR) 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych […]. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski […].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jakie są w Rzeczypospolitej Polskiej źródła dochodów samorządu terytorialnego (dochody własne, dotacje, subwencje) i kierunki ich wydatków. 7) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej […]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający analizuje przepisy prawne dotyczące […] administracji rządowej. 7) Zdający przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej […]. (ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – zlecone.
Uzasadnienie – Dofinansowanie pracodawcom kosztów kształcenia młodocianych pracowników nie może należeć do ustawowych zadań gminy, jako że kompetencje dotyczące działań na rynku pracy zaczynają się od poziomu powiatu.

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […] z zakresu przedmiotu.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej […]. 3) Zdający […] interpretuje przepisy prawne. 8) Zdający odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. F

Zadanie 16.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wiedza i rozumienie. (ZR) 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, […] samodzielnie wyciąga wnioski […].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do […] tworzenia ustaw, ustawy budżetowej […]. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający […] wymienia kompetencje […] Senatu Rzeczypospolitej Polskiej […]. 5) Zdający […] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej […]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający […] przedstawia procedurę ustawodawczą. 3) Zdający […] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie czterech różnic.
1 pkt – poprawne sformułowanie dwóch lub trzech różnic.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Różnice w kompetencjach Senatu RP –
Typ 1.: Przy ustawie budżetowej inicjatywę ustawodawczą ma tylko Rada Ministrów, a przy ustawie zwykłej ma ją też m.in. Senat RP.
Typ 2.: Przy ustawie budżetowej Senat RP poprawki może uchwalić w ciągu 20 dni, a przy ustawie zwykłej – w ciągu 30 dni.
Typ 3.: Przy ustawie budżetowej Senat RP nie ma możliwości odrzucenia ustawy, a przy ustawie zwykłej ma taką możliwość.
Różnice w kompetencjach Prezydenta RP –
Typ 1.: Przy ustawie budżetowej inicjatywę ustawodawczą ma tylko Rada Ministrów, a przy ustawie zwykłej ma ją też m.in. Prezydent RP.
Typ 2.: Przy ustawie budżetowej Prezydent RP ma 7 dni na podjęcie decyzji, a przy ustawie zwykłej – 21 dni.
Typ 3.: Ustawy budżetowej Prezydent RP nie może zawetować, a ustawę zwykłą – może.

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, […] samodzielnie wyciąga wnioski […].	(ZR) X. Kontrola władzy. 9) Zdający wykazuje znaczenie sądownictwa konstytucyjnego dla państwa prawa […]. (ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym […]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje szczególne znaczenie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedurę ustawodawczą. 3) Zdający […] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
Rozstrzygnięcie – Tak.
Uzasadnienie – Art. 224.2. *Konstytucji RP* jest przykładem realizacji zasady hierarchiczności, ponieważ pozwala Trybunałowi Konstytucyjnemu rozstrzygnąć zgodność aktu prawnego niższego rzędu (w tym przypadku – ustawy budżetowej) z aktem prawnym wyższego rzędu (w tym przypadku z *Konstytucją RP*).

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […] z zakresu przedmiotu.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 11) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej ([…] występek a zbrodnia […]). (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający […] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.
Uzasadnienie – Ponieważ za przestępstwo popełnione przez oskarżoną dolna granica kary wynosi rok, a zatem jest to czas krótszy od lat 3.

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […] z zakresu przedmiotu.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 12) Zdający przedstawia kary […] unormowane w […] Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający […] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Związek polega na wyższym wymiarze kary za to samo przestępstwo – fakt, że przywłaszczona rzecz ruchoma jest znacznej wartości, ten wymiar podnosi.

Zadanie 18.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony.	(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 3) Zdający uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka […].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Typ 1.: *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*
Typ 2.: Europejska Konwencja Praw Człowieka

Zadanie 18.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 3) Zdający wymienia katalog praw i wolności z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności […]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 3) Zdający uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby rozpatrzył on skargę obywatela; analizuje wybrany wyrok tego trybunału.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wyjaśnienie trzech warunków.
1 pkt – poprawne wyjaśnienie dwóch warunków.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

– Skarga musi dotyczyć naruszenia praw człowieka zawartych w Konwencji przez jej państwo-stronę – w tym przypadku Polska naruszyła art. 6 ust. 1 i art. 13 tej umowy.
– Skarga może zostać złożona po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych przewidzianych przez prawo krajowe – z tekstu wynika, że wyrok sądu krajowego z czerwca 2010 r. wyczerpał tę drogę.
– Od ostatniego wyroku w sprawie w postępowaniu krajowym nie mogło upłynąć więcej niż 6 miesięcy – okres między czerwcem a listopadem 2010 r. mieści się w tym przedziale.

Zadanie 19.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.	(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 11) Zdający przedstawia genezę i cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego […]. (SP) XII. Sprawy międzynarodowe. 1) Zdający wymienia cele i przejawy działania […] Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego / Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego / Sojusz Północnoatlantycki

Zadanie 19.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. 7) wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno- -politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością […] interpretacji innych źródeł […] z zakresu przedmiotu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI w. na obszarze Środkowego […] Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje. 16) Zdający charakteryzuje strategie zwalczania terroryzmu, wskazując na ich słabe i mocne strony. 22) Zdający wymienia najważniejsze operacje pokojowe i militarne Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji od lat 90. XX w. (ZR) XV. Polska polityka zagraniczna. 5) Zdający wyjaśnia cele, instrumenty i treści kierunku euroatlantyckiego polskiej polityki zagranicznej, w tym relacje ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. 6) Zdający przedstawia udział Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych […].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
USA są członkiem NATO, a powodem zastosowania zacytowanego art. 5. był zamach terrorystyczny na World Trade Center i Pentagon 11 września 2001 r. zorganizowany przez Al-Ka'idę, czyli organizację terrorystyczną, która współpracowała z talibami rządzącymi wówczas Afganistanem.

Zadanie 20.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 7) Zdający wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie ([…] Federacja Rosyjska […]) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej […]. 8) Zdający […] wykazuje zróżnicowanie w reakcjach wspólnoty międzynarodowej wobec poszczególnych separatyzmów. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w azjatyckiej części obszaru poradzieckiego; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Zasady oceniania
1 pkt – podanie poprawnej nazwy i numeru na mapie.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Gruzja, 3

Zadanie 20.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający […] wykorzystuje informacje na temat życia […] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski […]. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem […] tekstów z zakresu nauk społecznych.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 7) Zdający wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie ([…] Federacja Rosyjska […]) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej […]. 9) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje. 14) Zdający wyjaśnia pojęcia pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej, interwencji humanitarnej oraz misji pokojowej; podaje ich przykłady z różnych części świata, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- ze względu na cel –

Typ 1.: Zasada odpowiedzialności za ochronę dotyczy sytuacji, w której państwo nie chce lub nie może przywrócić równowagi sytuacji, a Ukraina kontrolowała sytuację na Krymie.
Typ 2.: Interwencja jest możliwa w przypadku kryzysu humanitarnego, a na Krymie do niego nie doszło.

- ze względu na stronę interweniującą –

Środki interwencyjne podejmuje społeczność międzynarodowa, a interwencja Rosji została podjęta bez zgody RB ONZ.

Zadanie 21. (0–5)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów […] oraz interpretacji innych źródeł […]. III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. (ZR) 6) Zdający rozpoznaje przypadki […] łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw. (ZP) 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający przedstawia podstawowe zasady postępowania cywilnego; pisze pozew w sprawie cywilnej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 9) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego […] w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający […] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne. 4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne […] prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej […]. 7) Zdający przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kazus z zakresu prawa cywilnego […], w tym pozew w takiej sprawie.

Zasady oceniania

5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo.
2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

Kategorie elementów składowych:

1) Właściwe oznaczenie danych i nazw stron, nazwy sądu i wydziału sądu.
2) Właściwie sformułowanie nazwy pisma, wartości przedmiotu sporu oraz żądania.

Uwaga: Za właściwą konstrukcję uznaje się właściwe rozplanowanie pisma wraz z datą oraz właściwą leksyką prawną.

Przykładowa odpowiedź

Kraków, 11 grudnia 2022

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy
Wydział Cywilny
ul. Przy Rondzie 7, 31-547 Kraków

Powód:
Marek Markowski
ul. Krakowska 500, 33-100 Tarnów
prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą
pod firmą: MarMarMeb Marek Markowski
ul. Krakowska 500, 33-100 Tarnów
NIP: 123-456-78-19

Pozwany:
Emil Emilewski
al. 3 maja 100, 30-062 Kraków

Wartość przedmiotu sporu: 45000 zł (czterdzieści pięć tysięcy złotych)

POZEW O ZAPŁATĘ
w postępowaniu nakazowym

W imieniu własnym wnoszę o:
1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 45000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 31 X 2022 r. do dnia zapłaty z tytułu wykonania umowy z dnia 14 IX 2022 r.,
2. rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku – o przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda,
3. zasądzenie kosztów postępowania od pozwanego na rzecz powoda według norm przepisanych.

Zadanie 22. (0–7)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 3) Zdający potrafi przedstawiać i uzasadniać poglądy odmienne od własnych. 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi oraz rozważania różnych rozwiązań w obszarze społeczno-politycznym. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne oraz szuka ich rozwiązań […]. 7) Zdający formułuje hipotezy dotyczące ważnych problemów społecznych. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 1) Zdający dyskutuje i bierze udział w debatach […]. 2) Zdający tworzy strategię argumentowania […].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 9) Zdający charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy. (ZR) XIV. Integracja europejska. 2) Zdający przedstawia etapy powojennej integracji europejskiej […]. 3) Zdający przedstawia integrację w ramach Unii Europejskiej […]. 8) Zdający charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej […]; rozważa kwestię globalnej roli Unii Europejskiej. 12) Zdający formułuje argumenty na temat przyszłości Unii Europejskiej w zakresie jej struktury i zadań oraz jej składu członkowskiego. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 8) Zdający wymienia państwa członkowskie Unii Europejskiej; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej. 10) Zdający […] rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.

6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.

5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.

4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wywodu, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.

3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.

2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.

1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.

0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

1) Przedstawienie rozwoju terytorialnego Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej.
2) Sformułowanie argumentów za dalszym rozszerzeniem Unii Europejskiej.
3) Sformułowanie argumentów przeciw dalszemu rozszerzeniu Unii Europejskiej.

Przykładowa odpowiedź

Integracja europejska sięga swoimi korzeniami deklaracji Schumana z 1950 r. Początkowo dotyczyła ona tylko państw Europy Zachodniej, jednakże po upadku żelaznej kurtyny wnioski o akcesję zaczęły składać także dawne państwa postkomunistyczne, w tym republiki poradzieckie. Choć tzw. Brexit, czyli wyjście Wielkiej Brytanii po referendum w 2016 r., wywołał liczne dyskusje i wątpliwości wokół przyszłości UE, temat rozszerzenia wrócił mocniej w związku z agresją Rosji na Ukrainę w 2022 r.

Pierwszą ze wspólnot europejskich, Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, utworzyło w 1951 r. sześć państw: Belgia, Niderlandy, Luksemburg, Francja, Włochy i RFN. Te same państwa powołały sześć lat później Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej. Pierwsze rozszerzenie Wspólnot Europejskich odbyło się w 1973 r. i dotyczyło Wielkiej Brytanii, Irlandii i Danii. W latach 80. XX wieku przystąpiły do nich: Grecja (1981 r.) oraz Hiszpania i Portugalia (1986 r.). Po upadku żelaznej kurtyny i powstaniu UE pierwsze rozszerzenie (w 1995 r.) objęło Austrię, Szwecję i Finlandię. Prawdziwym wyzwaniem okazało się jednak największe rozszerzenie UE, m.in. o dawne państwa komunistyczne w 2004 r., kiedy do tej struktury przystąpiły Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Słowenia, Malta oraz Cypr. Swoistym dopełnieniem tego procesu było przyjęcie do UE Rumunii i Bułgarii w 2007 r. oraz Chorwacji w 2013 r. Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię w 2020 r. organizacja ta liczy 27 państw.

Obecnie kandydatami do członkostwa w Unii Europejskiej są: Serbia, Czarnogóra, Albania, Macedonia Północna, Bośnia i Hercegowina, Ukraina, Mołdawia oraz Turcja (choć rozmowy w tej sprawie zostały zamrożone). Dodatkowo członkostwo rozważają Gruzja i Kosowo. W przypadku pierwszych czterech wymienionych państw rozpoczęły się już negocjacje akcesyjne. Głównym argumentem przemawiającym za dalszym rozszerzeniem jest duża determinacja i – co za tym idzie – wola państw do reform, zbliżających je do Unii Europejskiej. Szczególnie widoczne jest to w przypadku Ukrainy, w której brak podpisania umowy stowarzyszeniowej stał się powodem rozruchów i obalenia prezydenta Janukowycza na przełomie 2013 i 2014 r. Członkostwo w UE mogłoby przyczynić się również do stabilizacji politycznej obszaru Bałkanów i Europy Wschodniej, wciąż targanych licznymi konfliktami. Wymagane przez UE zmiany dotyczące choćby praworządności, walki z korupcją czy wymiaru sprawiedliwości mogą pozytywnie wpłynąć na funkcjonowanie tych państw. Ponadto w przypadku państw bałkańskich członkostwo w Unii wymaga również uregulowania kwestii odpowiedzialności za zbrodnie wojenne z lat 90. XX wieku czy choćby powolnego postępu w relacjach Serbii z Kosowem. Trzeba też pamiętać, że nowe państwa powiększą unijny rynek, ponieważ dostarczą mu siły roboczej, a także tworzą szanse na nowe inwestycje, których na obszarze Bałkan Zachodnich już jest dużo.

Przeciw dalszemu rozszerzaniu UE przemawiają przede wszystkim koszty: państwa ubiegające się o członkostwo są nierzadko dużo biedniejsze niż członkowie, a w przypadku Ukrainy – dodatkowo zniszczone przez wojnę. To wymagałoby dużych nakładów z funduszy unijnych, co obciążyłoby znacząco budżet i przez to nie spotkałoby się z aprobatą wielu państw, szczególnie tych bogatszych, będących płatnikami netto. Otwarcie unijnego rynku pracy dla obywateli państw Europy Wschodniej czy Bałkanów może prowadzić do dużego napływu pracowników, co z kolei może spowodować konflikty społeczne na Zachodzie oraz wzrost nastrojów antyimigranckich. Dodatkowo Unia zostałaby zaangażowana w lokalne konflikty (np. Donbas, Naddniestrze, Republika Serbska w Bośni), co stanowiłoby duże wyzwanie dla wciąż niedoskonałej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Podsumowując, akcesja nowych państw do Unii Europejskiej jest szansą na stabilizację całego kontynentu, zarówno polityczną, jak i gospodarczą. Jednak wprowadzanie unijnych standardów będzie wyzwaniem dla samej Unii i będzie wymagało od jej członków środków w – znaczenie większej niż dotychczas – skali. Z tego punktu widzenia należy ocenić, że dalsze rozszerzenie nie zależy tylko od gotowości kandydatów, ale również od samej UE.